

Näkökulmia seksuaalisten vähemmistöjen kontrolloimisen historiaan

Jens Rydström and Kati Mustola (toim.): *Criminally Queer. Homosexuality and Criminal Law in Scandinavia 1842–1999*. Aksant, Amsterdam 2007. 312 s.

■ Pohjoismaisena yhteistyönä syntynyt artikkelikokoelma *Criminally Queer. Homosexuality and Criminal Law in Scandinavia, 1842–1999* on kokonaisvaltainen esitys seksuaalisten vähemmistöjen historiasta. Vaikka teos käsittelee ennen kaikkea rikoslakien kehitystä Pohjoismaissa, tarjoaa se myös sosiaali- ja kulttuurihistoriallisia näkökulmia homoseksuaalisuuden historiaan.

Kirjan perusrungon muodostaa kertomus homoseksuaalisuus-käsityksen kehittymisestä synnistä sairaudeksi ja lopulta nykyaikaiseksi näkemykseksi homoseksuaalisuudesta seksuaalisena identiteettinä. Tätä kehitystä peilataan Pohjoismaiden rikoslaeissa tapahtuneisiin muutoksiin, joiden tutkijat osoittavat olleen seurausta sekä yleisessä mielipideilmastossa että homoseksuaalisuusteeman ympärillä käydyssä keskustelussa tapahtuneista muutoksista. Erityisesti tiedon lisääntymisen vaikutukset sekä homoseksuaalisuus-

diskurssiin että konkreettisten oikeustapausten määriin on tuotu kokoelman artikkeleissa erinomaisesti esiin.

Kirjan ehdoton helmi on sen johdanto, jossa Jens Rydström nostaa taitavasti esiin teoksen keskeisimpiä teemoja, ja johdattelee lukijan perinteisen homo- ja lesbohistorian pohjalta kehittyneen pervohistorian äärelle. Sukupuoli- ja seksuaalinormiston horjuttamisen muodoista kiinnostuneelle pervohistorialliselle tutkimukselle keskeiset kysymykset, kuten lähteiden hiljaisuuden haastaminen ja heteronormatiivisuuden rakentumisen tutkiminen, ovatkin vahvasti läsnä sekä kokoelman johdannossa että varsinaisissa käsitteilyluvuissa.

Yksittäisiä valtioita käsittelevät artikkelit toimivat kokoelman puitteissa sekä itsenäisinä teksteinä että laajemman kokonaisuuden osina. Parhaimmillaan tekstien hieman toisistaan poikkeavat näkökulmat täydentävät toisiaan ja lisäävät lukijan ymmärrystä seksuaalisten vähemmistöjen kriminalisoinnin historiasta. Perusasioissa, kuten homoseksuaalisuus-käsityksen medikalisoitumisen kuvaamisessa, esiintyy artikkeleiden välillä jonkin verran toistoa, mutta yleisesti ottaen Jens Rydström ja Kati Mustola ovat onnistuneet kirjan toimittajina saamaan aikaan ehyen kokonaisuuden.

Kokoelman erityisenä ansiona on se, että tutkijat piirtävät varsin rosoisen kuvan eri maissa tapahtuneista kehityskuluista. Myös artikkeleissa esiin nostetut argumentit vakuuttavat lukijan. Tuoretta näkökulmaa aikaisempaan kes-

kusteluun tuo esimerkiksi hyvinvointivaltioideologian ja seksuaalisten vähemmistöjen kontrolloimisen historian välillä huomattu yhteys, joka on tutkijoiden mukaan vaikuttanut modernisaation rinnalla homoseksuaalisuuden kriminalisoinnissa tapahtuneisiin muutoksiin.

Artikkelikokoelman selkeänä puutteena on sen vahva keskittyminen miesten homoseksuaalisuuteen. Vaikka Rydström kiinnittää johdannossa ansiokkaasti huomiota naisten homoseksuaalisuuden näkyvämmyyteen historiankirjoituksessa, jatkaa kokoelma osittain tämän epätasapainon tuottamista. Yhden erillisen lesboudelle omistetun artikkelin sijaan naisten homoseksuaali-

suutta olisikin ollut perusteltua käsitellä osana kutakin yksittäistä artikkelia. Tämä olisi ollut mahdollista, kuten käy ilmi Rydströmin ja Mustolan kirjoittamista teksteistä, joissa naisten homoseksuaalisuutta on käsitelty muita tekstejä kattavammin.

Teoksen loppulauseeseen olisi puolestaan kaivannut analyttisempää pohdintaa siitä, mikä merkitys eri maiden kehityskuluista löytyvillä yhteneväisyyksillä ja eroavaisuuksilla on ollut seksuaalisten vähemmistöjen historiassa. Vaikka tätä analyysiä tarjotaan osittain jo johdannossa, jää lukija kaipaamaan artikkeleiden muodostaman monisyisen kertomuksen pohdiskelevaa koaamista.

Kokonaisuudessaan Jens Rydströmin ja Kati Mustolan toimittama artikkelikokoelma on ehdottomasti tutustumisen arvoinen teos niin oikeushistorioitsijoille kuin seksuaalisten vähemmistöjen historiasta kiinnostuneillekin. Kokoelmaa voidaan pitää merkittävänä myös laajemmin, sillä pervohistoriallinen tutkimusote voi toimia uusien näköalojen avajana myös historian tutkimuksen perinteisempien teemojen parissa työskenteleville tutkijoille. Mikäli vallitsevien tutkimusperinteiden haastaminen kiinnostaa, voi *Criminally Queer* -kirjaa suositella hyvällä omallatunnolla yhdeksi oppaaksi tälle matkalle.

Heidi Kurvinen